

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-116-02

Druk nr 666
Warszawa, 2 lipca 2002 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw.

Art. 1.

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z 1971 r. Nr 27, poz. 252, z 1976 r. Nr 19, poz. 122, z 1982 r. Nr 11, poz. 81, Nr 19, poz. 147 i Nr 30, poz. 210, z 1984 r. Nr 45, poz. 242, z 1985 r. Nr 22, poz. 99, z 1989 r. Nr 3, poz. 11, z 1990 r. Nr 34, poz. 198, Nr 55, poz. 321 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 107, poz. 464 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 17, poz. 78, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, Nr 85 poz. 388 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 114, poz. 542, Nr 139, poz. 646 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 115, poz. 741, Nr 117, poz. 751 i Nr 157, poz. 1040, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 758, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 271, Nr 74, poz. 855 i 857, Nr 88, poz. 983 i Nr 114 poz. 1191 oraz z 2001 r. Nr 11, poz. 91 i Nr 71, poz. 733) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 22 dodaje się art. 22¹ w brzmieniu:

„Art. 22¹. Za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.”;

2) po art. 33 dodaje się art. 33¹ w brzmieniu:

„Art. 33¹. § 1. Do jednostek organizacyjnych nie będących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, stosuje się odpowiednio przepisy o osobach prawnych.

§ 2. Jeżeli przepis odrębny nie stanowi inaczej, za zobowiązania jednostki, o której mowa w § 1, odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie; odpowiedzialność ta powstaje z chwilą, gdy jednostka organizacyjna stała się niewypłacalna.”;

3) w art. 40:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania państwowych osób prawnych, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. Państwowe osoby prawne nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania Skarbu Państwa.”,

b) dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Przepisy § 1 i 2 stosuje się odpowiednio do odpowiedzialności jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych osób prawnych.”;

4) w księdze pierwszej w tytule II, po art. 43 dodaje się dział III w brzmieniu:

„Dział III. Przedsiębiorcy i ich oznaczenia

Art. 43¹. Przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33¹ § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.

Art. 43². § 1. Przedsiębiorca działa pod firmą.

§ 2. Firmę ujawnia się we właściwym rejestrze, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Art. 43³. § 1. Firma przedsiębiorcy powinna się odróżniać dostatecznie od firm innych przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku.

§ 2. Firma nie może wprowadzać w błąd, w szczególności co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, źródeł zaopatrzenia.

Art. 43⁴. Firmą osoby fizycznej jest jej imię i nazwisko. Nie wyklucza to włączenia do firmy pseudonimu lub określeń wskazujących na przedmiot

działalności przedsiębiorcy, miejsce jej prowadzenia oraz innych określeń dowolnie obranych.

Art. 43⁵. § 1. Firmą osoby prawnej jest jej nazwa.

§ 2. Firma zawiera określenie formy prawnej osoby prawnej, które może być podane w skrócie, a ponadto może wskazywać na przedmiot działalności, siedzibę tej osoby, skrót firmy oraz inne określenia dowolnie obrane.

§ 3. Firmą osoby prawnej może być nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeżeli służy to ukazaniu związków tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy. Umieszczenie w firmie nazwiska albo pseudonimu osoby fizycznej wymaga pisemnej zgody tej osoby, a w razie jej śmierci - zgody jej małżonka i dzieci.

Art. 43⁶. Firma oddziału osoby prawnej zawiera pełną nazwę tej osoby oraz określenie „oddział” ze wskazaniem miejscowości, w której oddział ma siedzibę.

Art. 43⁷. Zmiana firmy wymaga ujawnienia w rejestrze. W razie przekształcenia osoby prawnej można zachować jej dotychczasową firmę z wyjątkiem określenia wskazującego formę prawną osoby prawnej, jeżeli uległa ona zmianie. To samo dotyczy przekształcenia spółki osobowej.

Art. 43⁸. § 1. W przypadku utraty członkostwa przez wspólnika, którego nazwisko było umieszczone w firmie, spółka może zachować w swej firmie nazwisko byłego wspólnika tylko za wyrażoną na piśmie jego zgodą, a w razie jego śmierci – za zgodą jego małżonka i dzieci.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w wypadku kontynuowania działalności gospodarczej osoby fizycznej przez inną osobę fizyczną będącą jej następcą prawnym.

§ 3. Kto nabywa przedsiębiorstwo, może je nadal prowadzić pod dotychczasową nazwą. Powinien jednak umieścić dodatek wskazujący firmę lub nazwisko nabywcy, chyba że strony

postanowiły inaczej.

Art. 43⁹. § 1. Firma nie może być zbyta.

§ 2. Przedsiębiorca może upoważnić innego przedsiębiorcę do korzystania ze swej firmy, jeżeli nie wprowadza to w błąd.

Art. 43¹⁰. Przedsiębiorca, którego prawo do firmy zostało zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać usunięcia jego skutków, złożenia oświadczenia lub oświadczeń w odpowiedniej treści i formie, naprawienia na zasadach ogólnych szkody majątkowej lub wydania korzyści uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia.”;

5) art. 55¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 55¹. Przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej.

Obejmuje ono w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa),
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości,
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych,
- 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne,
- 5) koncesje, licencje i zezwolenia,
- 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej,
- 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne,

- 8) tajemnice przedsiębiorstwa,
 - 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.”;
- 6) art. 55³ otrzymuje brzmienie:
- „Art. 55³. Za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.”;
- 7) po art. 55³ dodaje się art. 55⁴ w brzmieniu:
- „Art. 55⁴. Nabywca przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego jest odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub gospodarstwa, chyba że w chwili nabycia nie wiedział o tych zobowiązaniach, mimo zachowania należytej staranności. Odpowiedzialność nabywcy ogranicza się do wartości nabytego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa według stanu w chwili nabycia, a według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela. Odpowiedzialności tej nie można bez zgody wierzyciela wyłączyć ani ograniczyć.”;
- 8) po art. 61 dodaje się art. 61¹ w brzmieniu:
- „Art. 61¹. Oświadczenie woli wyrażone w postaci elektronicznej jest złożone innej osobie z chwilą, gdy przekazano je w postaci elektronicznej w taki sposób, że mogła się ona zapoznać z jego treścią w zwykłym toku czynności.”;
- 9) art. 66 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 66. § 1. Oświadczenie drugiej stronie woli zawarcia umowy stanowi ofertę, jeżeli określa istotne postanowienia tej umowy.
- § 2. Jeżeli oferent nie oznaczył w ofercie terminu, w ciągu którego oczekiwać będzie odpowiedzi, oferta złożona w obecności drugiej strony albo za pomocą środka bezpośredniego porozumiewania się na odległość przestaje wiązać, gdy nie zostanie przyjęta

niezwłocznie; złożona w inny sposób przestaje wiązać z upływem czasu, w którym składający ofertę mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź wysłaną bez nieuzasadnionego opóźnienia.”;

10) po art. 66 dodaje się art. 66¹ i 66² w brzmieniu:

„Art. 66¹. § 1. Oferta złożona w postaci elektronicznej wiąże składającego, jeżeli druga strona niezwłocznie potwierdzi jej otrzymanie.

§ 2. Przedsiębiorca składający ofertę w postaci elektronicznej jest obowiązany przed zawarciem umowy poinformować drugą stronę w sposób jednoznaczny i zrozumiały o:

- 1) czynnościach technicznych składających się na procedurę zawarcia umowy,
- 2) skutkach prawnych potwierdzenia przez drugą stronę otrzymania oferty,
- 3) zasadach i sposobach utrwalania, zabezpieczania i udostępniania przez przedsiębiorcę drugiej stronie treści zawieranej umowy,
- 4) metodach i środkach technicznych służących wykrywaniu i korygowaniu błędów we wprowadzanych danych, które jest obowiązany udostępnić drugiej stronie,
- 5) językach, w których umowa może być zawarta,
- 6) kodeksach etycznych, które stosuje oraz o ich dostępności w postaci elektronicznej.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio, jeżeli przedsiębiorca zaprasza drugą stronę do rozpoczęcia negocjacji, składania ofert albo do zawarcia umowy w inny sposób.

§ 4. Przepisy § 1 - 3 nie mają zastosowania do zawierania umów za pomocą poczty elektronicznej albo podobnych środków indywidualnego porozumiewania się na odległość. Nie stosuje się ich także w stosunkach między przedsiębiorcami, jeżeli strony tak postanowiły.

Art. 66². § 1. W stosunkach między przedsiębiorcami oferta może być odwołana przed zawarciem umowy, jeżeli oświadczenie o odwołaniu zostało złożone drugiej stronie przed wysłaniem przez nią oświadczenia o przyjęciu oferty.

§ 2. Jednakże oferty nie można odwołać, jeżeli wynika to z jej treści lub określono w niej termin przyjęcia.”;

11) po art. 68 dodaje się art. 68¹ i 68² w brzmieniu:

„Art. 68¹. § 1. W stosunkach między przedsiębiorcami odpowiedź na ofertę z zastrzeżeniem zmian lub uzupełnień nie zmieniających istotnie treści oferty poczytuje się za jej przyjęcie. W takim wypadku strony wiąże umowa o treści określonej w ofercie z uwzględnieniem zastrzeżeń zawartych w odpowiedzi na nią.

§ 2. Przepisu paragrafu poprzedzającego nie stosuje się, jeżeli w treści oferty wskazano, że może ona być przyjęta jedynie bez zastrzeżeń, albo gdy oferent niezwłocznie sprzeciwił się włączeniu zastrzeżeń do umowy, albo gdy druga strona, w odpowiedzi na ofertę uzależniła jej przyjęcie od zgody oferenta na włączenie zastrzeżeń do umowy, a zgody tej niezwłocznie nie otrzymała.

Art. 68². Jeżeli przedsiębiorca otrzymał od osoby, z którą pozostaje w stałych stosunkach gospodarczych, ofertę zawarcia umowy w ramach swej działalności, brak niezwłocznej odpowiedzi poczytuje się za przyjęcie oferty.”;

12) art. 69 otrzymuje brzmienie:

„Art. 69. Jeżeli według przyjętego w danych stosunkach zwyczaju lub według treści oferty dojście do składającego ofertę oświadczenia drugiej strony o jej przyjęciu nie jest wymagane, w szczególności jeżeli składający ofertę żąda niezwłocznego wykonania umowy, umowa dochodzi do skutku, skoro druga strona w czasie właściwym przystąpi do jej wykonania; w przeciwnym razie oferta przestaje wiązać.”;

13) art. 70 otrzymuje brzmienie:

„Art. 70. § 1. W razie wątpliwości umowę poczytuje się za zawartą w chwili otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu, a jeżeli dojdzie do składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu nie jest wymagane - w chwili przystąpienia przez drugą stronę do wykonania umowy.

§ 2. W razie wątpliwości umowę poczytuje się za zawartą w miejscu otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu, a jeżeli dojdzie do składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu nie jest wymagane albo oferta jest składana w postaci elektronicznej, w miejscu zamieszkania albo w siedzibie składającego ofertę w chwili zawarcia umowy.”;

14) art. 70¹ – 70⁴ otrzymują brzmienie:

„Art. 70¹. § 1. Umowa może być zawarta w drodze aukcji albo przetargu.

§ 2. W ogłoszeniu aukcji albo przetargu należy określić czas, miejsce, przedmiot oraz warunki aukcji albo przetargu, albo wskazać sposób udostępnienia tych warunków.

§ 3. Ogłoszenie, a także warunki aukcji albo przetargu mogą być zmienione lub odwołane tylko wtedy, gdy zastrzeżono to w ich treści.

§ 4. Organizator od chwili udostępnienia warunków, a oferent od chwili złożenia oferty zgodnie z ogłoszeniem aukcji albo przetargu są obowiązani postępować zgodnie z postanowieniami ogłoszenia, a także warunków aukcji albo przetargu.

Art. 70². § 1. Oferta złożona w toku aukcji przestaje wiązać, gdy inny uczestnik aukcji (licytant) złożył ofertę korzystniejszą, chyba że w warunkach aukcji zastrzeżono inaczej.

§ 2. Zawarcie umowy w wyniku aukcji następuje z chwilą udzielenia przybicia.

§ 3. Jeżeli ważność umowy zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie, zarówno organizator aukcji,

jak i jej uczestnik, którego oferta została przyjęta, mogą dochodzić zawarcia umowy.

Art. 70³. § 1. Oferta złożona w toku przetargu przestaje wiązać, gdy została wybrana inna oferta, albo gdy przetarg został zamknięty bez wybrania którejkolwiek z ofert, chyba że w warunkach przetargu zastrzeżono inaczej.

§ 2. Organizator jest obowiązany niezwłocznie powiadomić na piśmie uczestników przetargu o jego wyniku albo o zamknięciu przetargu bez dokonania wyboru.

§ 3. Do ustalenia chwili zawarcia umowy w drodze przetargu stosuje się przepisy dotyczące przyjęcia oferty, chyba że w warunkach przetargu zastrzeżono inaczej. Przepis art. 70² § 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 70⁴. § 1. W warunkach aukcji albo przetargu można zastrzec, że przystępujący do aukcji albo przetargu powinien, pod rygorem niedopuszczenia do nich, wpłacić organizatorowi określoną sumę albo ustanowić odpowiednie zabezpieczenie jej zapłaty (wadium).

§ 2. Jeżeli uczestnik aukcji albo przetargu, mimo wyboru jego oferty, uchyla się od zawarcia umowy, której ważność zależy od spełnienia szczególnych wymagań przewidzianych w ustawie, organizator przetargu może pobraną sumę zachować albo dochodzić zaspokojenia z przedmiotu zabezpieczenia. W pozostałych wypadkach zapłacone wadium należy niezwłocznie zwrócić, a ustanowione zabezpieczenie wygasa. Jeżeli organizator aukcji albo przetargu uchyla się od zawarcia umowy, ich uczestnik, którego oferta została wybrana, może żądać zapłaty podwójnego wadium albo naprawienia szkody.”;

15) po art. 70⁴ dodaje się art. 70⁵ w brzmieniu:

„Art. 70⁵. § 1. Organizator oraz uczestnik aukcji albo przetargu może żądać unieważnienia zawartej umowy, jeżeli strona tej umowy, inny uczestnik lub osoba działająca w porozumieniu z nimi wpłynęła na

wynik aukcji albo przetargu w sposób sprzeczny z prawem lub dobrymi obyczajami. Jeżeli umowa została zawarta na cudzy rachunek, jej unieważnienia może żądać także dający zlecenie.

§ 2. Uprawnienie powyższe wygasa z upływem miesiąca od dowiedzenia się o istnieniu przyczyny unieważnienia, nie później jednak niż z upływem roku od dnia zawarcia umowy.”;

16) art. 71 otrzymuje brzmienie:

„Art. 71. Ogłoszenia, reklamy, cenniki i inne informacje, skierowane do ogółu lub do poszczególnych osób, poczytuje się w razie wątpliwości nie za ofertę, lecz za zaproszenie do zawarcia umowy.”;

17) art. 72 otrzymuje brzmienie:

„Art. 72. § 1. Jeżeli strony prowadzą negocjacje w celu zawarcia oznaczonej umowy, umowa zostaje zawarta, gdy strony dojdą do porozumienia co do wszystkich jej postanowień, które były przedmiotem negocjacji.

§ 2. Strona, która rozpoczęła lub prowadziła negocjacje z naruszeniem dobrych obyczajów, w szczególności bez zamiaru zawarcia umowy, jest obowiązana do naprawienia szkody, jaką druga strona poniosła przez to, że liczyła na zawarcie umowy.”;

18) po art. 72 dodaje się art. 72¹ w brzmieniu:

„Art. 72¹. § 1. Jeżeli w toku negocjacji strona udostępniła informacje z zastrzeżeniem poufności, druga strona jest obowiązana do nieujawniania i nieprzekazywania ich innym osobom oraz do niewykorzystywania tych informacji dla własnych celów, chyba że strony uzgodniły inaczej.

§ 2. W razie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków, o których mowa w § 1, uprawniony może żądać od drugiej strony naprawienia szkody albo wydania uzyskanych przez nią korzyści.”;

19) art. 74 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 74. § 1. Zastrzeżenie formy pisemnej bez rygoru nieważności ma ten skutek, że w razie niezachowania zastrzeżonej formy nie jest w sporze dopuszczalny dowód ze świadków, ani dowód z przesłuchania stron na fakt dokonania czynności. Przepisu tego nie stosuje się, gdy zachowanie formy pisemnej jest zastrzeżone jedynie dla wywołania określonych skutków czynności prawnej.
- § 2. Jednakże mimo niezachowania formy pisemnej przewidzianej do celów dowodowych, dowód ze świadków lub dowód z przesłuchania stron jest dopuszczalny, jeżeli obie strony wyrażą na to zgodę, jeżeli żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą, albo jeżeli fakt dokonania czynności prawnej będzie uprawdopodobniony za pomocą pisma.
- § 3. Przepisów o formie pisemnej przewidzianej dla celów dowodowych nie stosuje się do czynności prawnych w stosunkach między przedsiębiorcami.”;

20) skreśla się art. 75;

21) art. 77 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 77. § 1. Uzupełnienie lub zmiana umowy wymaga zachowania takiej formy, jaką ustawa lub strony przewidziały w celu jej zawarcia.
- § 2. Jeżeli umowa została zawarta w formie pisemnej, jej rozwiązanie za zgodą obu stron, jak również odstąpienie od niej albo jej wypowiedzenie powinno być stwierdzone pismem.
- § 3. Jeżeli umowa została zawarta w innej formie szczególnej, jej rozwiązanie za zgodą obu stron wymaga zachowania takiej formy, jaką ustawa lub strony przewidziały w celu jej zawarcia; natomiast odstąpienie od umowy albo jej wypowiedzenie powinno być stwierdzone pismem.”;

22) po art. 77 dodaje się art. 77¹ w brzmieniu:

„Art. 77¹. W wypadku, gdy umowę zawartą pomiędzy przedsiębiorcami bez zachowania formy pisemnej jedna strona niezwłocznie potwierdzi w piśmie skierowanym do drugiej strony, a pismo to zawiera zmiany lub uzupełnienia umowy, nie zmieniające istotnie jej treści, strony wiąże umowa o treści określonej w piśmie potwierdzającym, chyba że druga strona niezwłocznie się temu sprzeciwiła na piśmie.”;

23) w art. 78 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Oświadczenie woli złożone w postaci elektronicznej opatrzone bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu jest równoważne z oświadczeniem woli złożonym w formie pisemnej.”;

24) w księdze pierwszej w tytule IV, po wyrazach „Dział VI. Przedstawicielstwo” dodaje się wyrazy „Rozdział I. Przepisy ogólne”;

25) po art. 97 dodaje się wyrazy „Rozdział II. Pełnomocnictwo”;

26) po art. 109 dodaje się rozdział III w brzmieniu:

„Rozdział III. Prokura.

Art. 109¹. § 1. Prokura jest pełnomocnictwem udzielonym przez przedsiębiorcę podlegającego obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców, które obejmuje umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa.

§ 2. Nie można ograniczyć prokury ze skutkiem wobec osób trzecich, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 109². § 1. Prokura powinna być pod rygorem nieważności udzielona na piśmie. Przepisu art. 99 § 1 nie stosuje się.

§ 2. Prokurentem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych.

Art. 109³. Do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania, oraz do zbywania i obciążania nieruchomości jest wymagane pełnomocnictwo do poszczególnych czynności.

Art. 109⁴. § 1. Prokura może być udzielona kilku osobom łącznie (prokura łączna) lub oddzielnie.

§ 2. Kierowane do przedsiębiorcy oświadczenia lub doręczenia pism mogą być dokonywane wobec jednej z osób, którym udzielono prokury łącznie.

Art. 109⁵. Prokurę można ograniczyć do zakresu spraw wpisanego do rejestru oddziału przedsiębiorstwa (prokura oddziałowa).

Art. 109⁶. Prokury nie można przenieść. Prokurent może ustanowić pełnomocnika do poszczególnych czynności lub pewnego rodzaju czynności.

Art. 109⁷. § 1. Prokura może być w każdym czasie odwołana.

§ 2. Prokura wygasa wskutek wykreślenia przedsiębiorcy z rejestru, a także ogłoszenia upadłości, otwarcia likwidacji oraz przekształcenia przedsiębiorcy.

§ 3. Prokura wygasa ze śmiercią prokurenta.

§ 4. Śmierć przedsiębiorcy ani utrata przez niego zdolności do czynności prawnych nie powoduje wygaśnięcia prokury.

Art. 109⁸. § 1. Udzielenie i wygaśnięcie prokury przedsiębiorca powinien zgłosić do rejestru przedsiębiorców.

§ 2. Zgłoszenie o udzieleniu prokury powinno określać jej rodzaj, a w przypadku prokury łącznej także sposób jej wykonywania.

Art. 109⁹. Prokurent składa własnoręczny podpis zgodnie ze znajdującym się w aktach rejestrowych wzorem podpisu, wraz z dopiskiem wskazującym na prokurę.”;

27) art. 179 otrzymuje brzmienie:

„Art. 179. § 1. Właściciel może wyzbyć się własności nieruchomości przez to, że jej się zrzeknie. Zrzeczenie się wymaga formy aktu notarialnego.

§ 2. Nieruchomość, której właściciel się zrzekł, staje się własnością gminy, na obszarze której nieruchomość jest położona, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej. Jeżeli nieruchomość jest

położona na obszarze kilku gmin, nieruchomości staje się własnością gminy, na obszarze której znajduje się jej większa część. Gmina ponosi odpowiedzialność z nieruchomości za jej obciążenia, ograniczoną do wartości nabytej nieruchomości według stanu w chwili nabycia, a według cen rynkowych w chwili zaspokojenia wierzyciela.”;

28) w art. 358 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim.”;

29) w art. 359:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa wysokość odsetek ustawowych, kierując się koniecznością zapewnienia dyscypliny płatniczej i sprawnego przeprowadzania rozliczeń pieniężnych, biorąc pod uwagę wysokość rynkowych stóp procentowych oraz stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego.”;

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może zakazać zastrzegania, jak również pobierania odsetek wyższych od tych, które określa jako maksymalne.”;

30) w art. 384:

a) skreśla się § 3,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Jeżeli jedna ze stron posługuje się wzorcem umowy w postaci elektronicznej, powinna udostępnić go drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności.”;

31) skreśla się art. 386;

32) art. 389 otrzymuje brzmienie:

„Art. 389. § 1. Umowa, przez którą jedna ze stron lub obie zobowiązują się do zawarcia oznaczonej umowy (umowa przedwstępna), powinna określać istotne postanowienia umowy przyrzeczonej.

§ 2. Jeżeli termin, w ciągu którego ma być zawarta umowa przyrzeczona, nie został oznaczony, powinna ona być zawarta w odpowiednim terminie wyznaczonym przez stronę uprawnioną do żądania zawarcia umowy przyrzeczonej. Jeżeli strona uprawniona takiego terminu nie wyznaczyła przed upływem roku od zawarcia umowy przedwstępnej, uprawnienie do jego wyznaczenia przechodzi na drugą stronę i może być wykonane w ciągu kolejnego roku. Jeżeli obie strony są uprawnione do żądania zawarcia umowy przyrzeczonej i każda z nich wyznaczyła inny termin, strony wiążą termin wyznaczony przez stronę, która wcześniej złożyła stosowne oświadczenie. Zobowiązanie z umowy przedwstępnej wygasa, jeżeli termin, w ciągu którego umowa przyrzeczona ma być zawarta, nie został wyznaczony w sposób powyżej określony.”;

33) art. 390 otrzymuje brzmienie:

„Art. 390. § 1. Jeżeli strona zobowiązana do zawarcia umowy przyrzeczonej uchyła się od jej zawarcia, druga strona może żądać naprawienia szkody, którą poniosła przez to, że liczyła na zawarcie umowy przyrzeczonej. Strony mogą w umowie przedwstępnej odmiennie określić zakres odszkodowania.

§ 2. Jednakże, gdy umowa przedwstępna czyni zadość wymaganiom, od których zależy ważność umowy przyrzeczonej, w szczególności wymaganiom co do formy, strona uprawniona może dochodzić zawarcia umowy przyrzeczonej.

§ 3. Roszczenia z umowy przedwstępnej przedawniają się z upływem roku od dnia, w którym umowa przyrzeczona miała być zawarta. Jeżeli sąd oddalił żądanie zawarcia umowy przyrzeczonej,

roszczenia z umowy przedwstępnej przedawniają się z upływem roku od dnia, w którym orzeczenie stało się prawomocne.”;

34) skreśla się art. 526;

35) po art. 903 dodaje się art. 903¹ w brzmieniu:

„Art. 903¹. Umowa renty powinna być stwierdzona pismem.”;

36) w art. 935 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W braku małżonka spadkodawcy i krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Jeżeli miejsca ostatniego zamieszkania spadkodawcy w Polsce nie da się ustalić lub ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy znajdowało się za granicą, spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.”;

37) art. 1023 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1023. § 1. Skarb Państwa ani gmina nie mogą odrzucić spadku, który im przypadł z mocy ustawy.

§ 2. Skarb Państwa ani gmina nie składają oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza.”.

Art. 2.

W ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 94, z 1974 r. Nr 24, poz. 142, z 1990 r. Nr 55, poz. 321 oraz z 1994 r. Nr 85, poz. 388) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. VI w § 2 skreśla się zdanie drugie;

2) skreśla się art. XXV.

Art. 3.

W ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 369) w art. 92 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Jeżeli akt notarialny w swej treści zawiera zrzeczenie się własności nieruchomości, notariusz, który go sporządził, jest obowiązany przesłać z urzędu wypis tego aktu gminie, której własnością nieruchomość staje się na skutek zrzeczenia.”.

Art. 4.

W ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 57, poz. 603, Nr 115, poz. 1229, Nr 122, poz. 1323 i Nr 154, poz. 1793 i 1800 oraz z 2002 r. Nr 25, poz. 253) w art. 17b ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Użytkownik wieczysty nieruchomości może zrzec się swego prawa przez złożenie Agencji oświadczenia w formie aktu notarialnego. W takim przypadku użytkowanie wieczyste wygasa. Oświadczenie stanowi podstawę do wykreślenia w księdze wieczystej prawa wieczystego użytkowania.”.

Art. 5.

W ustawie z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2001 r. Nr 17, poz. 209 i Nr 110, poz. 1189 oraz z 2002 r. Nr 1, poz. 2) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 19a ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Do wniosku o wpis podmiotu podlegającego obowiązkowi wpisu do Rejestru dołącza się uwierzytelnione notarialnie albo złożone przed sędzią lub upoważnionym pracownikiem sądu wzory podpisów osób upoważnionych do reprezentowania tego podmiotu lub prokurenta.”,

2. Przepis ust. 1 stosuje się również w przypadku zmiany osób upoważnionych do reprezentowania podmiotu wpisanego do Rejestru lub prokurenta.”;

2) w art. 39 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) dotyczące prokurentów oraz zakresu prokury,”.

Art. 6.

Z dniem wejścia w życie ustawy tracą moc przepisy dotyczące firmy i prokury zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. - Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502, z 1946 r. Nr 57, poz. 321, z 1950 r. Nr 34, poz. 312, z 1964 r. Nr 16, poz. 94, z 1988 r. Nr 41, poz. 326, z 1990 r. Nr 17, poz. 98 i Nr 51, poz. 298, z 1991 r. Nr 35, poz. 155, Nr 94, poz. 418 i Nr 111, poz. 480, z 1994 r. Nr 121, poz. 591, z 1995 r. Nr 96, poz. 478, z 1996 r. Nr 6, poz. 43, z 1997 r. Nr 88, poz. 554, Nr 118, poz. 754 i Nr 121, poz. 769 i 770, z 1999 r. Nr 101, poz. 1178, z 2000 r. Nr 60, poz. 702 i Nr 94, poz. 1037 oraz z 2001 r. Nr 49, poz. 508).

Art. 7.

1. Przedsiębiorcy dostosują swe firmy do przepisów Kodeksu cywilnego zmienianych niniejszą ustawą, w terminie dwóch lat od dnia wejścia ustawy w życie.
2. W razie niemożności dostosowania używanej firmy do przepisów niniejszej ustawy, sąd rejestrowy, na wniosek przedsiębiorcy złożony w terminie wskazanym w ust. 1, rozstrzyga o dopuszczalności zachowania dotychczasowej firmy w całości lub z niezbędnymi zmianami. Orzeczenie sądu powinno zapaść nie później niż w ciągu trzech lat od dnia wejścia ustawy w życie.

Art. 8.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

u z a s a d n i e

I. UWAGI OGÓLNE

Proponowane zmiany Kodeksu cywilnego przede wszystkim odnoszą się do jego części ogólnej i w istotnej mierze są podyktowane koniecznością wypełnienia luk prawnych powstałych w następstwie uchylecia Kodeksu handlowego i uchwalenia Kodeksu spółek

handlowych. Z tego właśnie względu w niniejszym projekcie znalazły się przepisy regulujące status prawny tzw. niepełnych osób prawnych, prokurę i firmę.

Ponadto, dokonujące się głębokie przemiany całego systemu prawa cywilnego w duchu poszerzenia ochrony konsumentów oraz zrjonalizowania obrotu gospodarczego wymagają jasnego określenia takich podstawowych dla prawa cywilnego pojęć, jakimi są: konsument, przedsiębiorca oraz przedsiębiorstwo.

Także więc i te kwestie, wraz z różnymi sposobami zawarcia umów oraz formami czynności prawnych, stały się przedmiotem zmian w zakresie części ogólnej prawa cywilnego.

Ponadto, proponowana nowelizacja objęła dwie instytucje nie mieszczące się w obrębie części ogólnej prawa cywilnego, są to: zrzeczenie się własności nieruchomości oraz dziedziczenie ustawowe w ostatniej kolejności, tj. w braku małżonka spadkodawcy i krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy. Sprecyzowano również zasady ustalania wysokości odsetek ustawowych.

II. KONSUMENT, PRZEDSIĘBIORCA, OSOBY PRAWNE I ICH OZNACZENIA

1. W obowiązującym tekście Kodeksu cywilnego definicja konsumenta znalazła się tylko w art. 384 § 3 – wśród przepisów regulujących wzorce umów. Jest to jednak zagadnienie o podstawowej obecnie doniosłości dla całego systemu prawa cywilnego i dlatego – podobnie jak pojęcie przedsiębiorcy – powinno być uregulowane w części ogólnej prawa cywilnego, a nie w ramach jednej z instytucji prawa zobowiązań, do których należą wzorce umowne.

W związku z tym niniejszy projekt zawiera propozycję skreślenia art. 384 § 3 K.c. i umieszczenia definicji konsumenta w I Księdze K.c., a mianowicie w art. 22¹ – wśród przepisów odnoszących się do osób fizycznych (Tytuł II Dział I).

Taka lokalizacja wspomnianego przepisu jest uzasadniona zarazem ograniczeniem pojęcia konsumenta tylko do osób fizycznych. Koncepcja taka zdecydowanie

zwyciężyła w prawie UE i została również przyjęta w przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną projekcie ustawy o sprzedaży konsumenckiej, regulującej najważniejszy obszar stosunków konsumenckich. Utrzymywanie szerszego pojęcia konsumenta nie jest wprawdzie zakazane, ale prowadzi do pogorszenia sytuacji polskich przedsiębiorstw w porównaniu z przedsiębiorstwami zagranicznymi i z tych gospodarczych względów jest niepożądane.

2. Ogólne przepisy Kodeksu cywilnego wyrażają tylko dwa rodzaje podmiotów stosunków cywilnoprawnych: osoby fizyczne i osoby prawne (art. 1). Natomiast w polskim systemie prawnym od dawna funkcjonują także podmioty, które ani nie są osobami fizycznymi, ani osobami prawnymi (tzw. niepełne osoby prawne). Do tej kategorii należą także osobowe spółki w myśl przepisów Kodeksu spółek handlowych. Problem ten wywołuje niekończące się kontrowersje w nauce i judykaturze, które wymagają rozstrzygnięcia ustawowego.

Zawiera je proponowany § 1 art. 33¹ K.c. Odnosi się on wyłącznie do ustawą wyróżnionych jednostek organizacyjnych, którym przepisy prawne przyznały zdolność prawną, lecz nie obdarzyły osobowością prawną. Tylko do takich jednostek organizacyjnych projektowany przepis nakazuje odpowiednio stosować postanowienia o osobach prawnych. Do kategorii tej będą więc należały, poza wspomnianymi osobowymi spółkami handlowymi, np. wspólnota mieszkaniowa właścicieli wyodrębnionych lokali i stowarzyszenia niezarejestrowane. Natomiast zakresem tego pojęcia nie będą objęte spółki cywilne, ponieważ nie są to twory prawne, którym ustawa przyznaje odrębną zdolność prawną.

W braku odrębnej regulacji prawnej, odpowiedzialność za zobowiązania zaciągnięte przez wspomnianą jednostkę organizacyjną ponosi nie tylko ona sama wyodrębnionym jej majątkiem, ale ponadto jej członkowie. Odpowiedzialność tych członków jest jednak subsydiarna, to znaczy powstaje dopiero wtedy, gdy jednostka organizacyjna stała się niewypłacalna. Pojęcia niewypłacalności proponowany przepis § 2 art. 33¹ nie definiuje, ponieważ nie jest to określenie nowe w Kodeksie cywilnym, zawiera je już art. 458 K.c. Analogiczna konstrukcja została już przyjęta w Kodeksie spółek handlowych, aczkolwiek powstanie subsydiarnej odpowiedzialności jest tam ograniczone do przypadków, gdy egzekucja z majątku

spółki okaże się bezskuteczna. Norma ta - jako *lex specialis* - oczywiście nadal zachowa swoją ważność, jednakże, jako reguła ogólna, wydaje się za mało efektywna, nadmiernie utrudniając możliwość zaspokojenia wierzyciela.

3. Proponowana nowelizacja art. 40 K.c. polega na:

- 1) skróceniu treści jego § 1 przez pominięcie zbędnej wzmianki w nim o „przedsiębiorstwach państwowych”,
- 2) dodaniu § 3, który uwzględnia konstytucyjnie wyróżnione jednostki samorządu terytorialnego i każe traktować ich relacje do samorządowych osób prawnych w zakresie odpowiedzialności za zobowiązania tak jak stosunki między Skarbem Państwa a państwowymi osobami prawnymi.

Natomiast zrezygnowano z definiowania w k.c. pojęcia „przedsiębiorstw państwowych” uznając to za materię należącą do ustaw odrębnych, o charakterze publicznoprawnym.

4. Pojęcie przedsiębiorcy wymaga zdefiniowania w przepisach ogólnych prawa cywilnego, ponieważ pojawia się ono w szeregu przepisów K.c., a także w innych normach prywatnoprawnych, a zawarta w Prawie działalności gospodarczej z dnia 19 listopada 1999 r. (Dz.U. Nr 101, poz. 1178) definicja tego pojęcia jest ograniczona do zakresu działania tej ustawy (art. 2) o charakterze zresztą administracyjno - prawnym.

Zagadnienie to, wraz z obszerną regulacją oznaczania przedsiębiorcy, wymaga formalnego wyodrębnienia w K.c., co znalazło wyraz w utworzeniu - w obrębie księgi I, tytułu II, nowego działu III-go p.t. „Przedsiębiorcy i ich oznaczenia”.

Zawarte w proponowanym przepisie art. 43¹ pojęcie przedsiębiorcy opiera się na dwóch kryteriach: podmiotowym i funkcjonalnym. Pierwsze z nich ogranicza zakres tego pojęcia do trzech kategorii podmiotów: osób fizycznych, osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie będących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną - co eliminuje z zakresu tego pojęcia m. in. spółki prawa cywilnego. Z kolei kryterium funkcjonalne wskazuje cechy powszechnie uznawane za charakterystyczne dla przedsiębiorcy, do których zresztą odwołuje się także prawo działalności gospodarczej. Jednakże definicja kodeksowa

ma samodzielne znaczenie na obszarze stosunków prywatnoprawnych (cywilnoprawnych) i zakresem swoim obejmuje szerszy krąg podmiotów od tych, do jakich odnoszą się przepisy prawa działalności gospodarczej (uwzględniając zawarte tam wyłączenia).

Co do kwestii, w jakiej relacji pozostaje używany w K.c. termin „prowadzi przedsiębiorstwo” do terminu „działalność gospodarcza”, należy stwierdzić, że mają one takie samo znaczenie.

5. Założeniem projektu jest wyodrębnienie oznaczeń służących wyróżnianiu podmiotów prawa cywilnego od oznaczeń służących wyróżnianiu przedsiębiorstw lub ich części rozumianych jako przedmioty praw przedsiębiorców. Sposobem oznaczania przedsiębiorstw zajmują się głównie przepisy ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, a zwłaszcza jej art. 5. Proponowana regulacja dotyczy natomiast oznaczania podmiotów prawa cywilnego, a przede wszystkim tych, które prowadzą działalność gospodarczą (przedsiębiorców).

Zasadnicze założenia nowelizacji opierają się na następujących przepisach:

- 1) wszyscy przedsiębiorcy posługują się swoją firmą, którą jest nazwa osoby prawnej lub nazwisko i imię osoby fizycznej. Zasady te stosuje się odpowiednio do jednostek nie mających osobowości prawnej,
- 2) firma przedsiębiorcy podlega wpisowi do rejestru (art. 43² § 2),
- 3) firma nie może wprowadzać w błąd (art. 43³ § 2).

Powyższe założenia mają doprowadzić do przejrzystości oznaczeń osób prawnych oraz przedsiębiorców. Ma to przyczynić się do uproszczenia i ułatwienia stosunków między przedsiębiorcami.

W projekcie oznaczeniem każdego przedsiębiorcy jest firma. Nie wydaje się przy tym, aby w ten sposób powstawała sprzeczność z przepisem ustawy - Prawo działalności gospodarczej (art. 4 pkt. 7), który firmę odnosi wyraźnie tylko do osób prawnych.

Należy jednak podkreślić, że jest to nowa definicja firmy. Na tle kodeksu handlowego z 1934 r. odnosiła się ona tylko do spółek prawa handlowego. Była jednak potocznie używana w dużo szerszym sensie. Projekt idzie naprzeciw temu szerokiemu sposobowi rozumienia firmy, równocześnie odrywa jednak firmę od przedsiębiorstwa jako przedmiotu praw i nakazuje ją odnosić tylko do przedsiębiorcy. W tym sensie i w tym znaczeniu przedstawiana propozycja stanowi próbę ukształtowania i uporządkowania języka prawnego. Jest oczywiście możliwe, że przedsiębiorca będzie używał tej samej nazwy jako swojego oznaczenia i jako oznaczenia dla swojego przedsiębiorstwa. Pełni ono wówczas dwie funkcje: wyróżniając zarówno sam podmiot (przedsiębiorcę), jak i przedmiot jego praw (przedsiębiorstwo). Wymagać to będzie zwykle przemyślenia sposobu oznaczania przedsiębiorstwa wówczas, gdy przedsiębiorca zamierza zbyć swoje przedsiębiorstwo innej osobie. Może powstać w takim przypadku potrzeba zmiany nazwy przedsiębiorstwa albo zmiany nazwy przedsiębiorcy, aby przedsiębiorstwo prowadzone przez nabywcę nie mogło wprowadzać w błąd swoim oznaczeniem.

Z zasady prawdziwości firmy wyprowadza się kilka reguł szczególnych dotyczących jej budowy (art. 43³ § 2, art. 43⁵, art. 43⁸, art. 43⁹). Szczególną uwagę zwracają postanowienia zakazujące umieszczania w firmie nazwiska osoby fizycznej lub jej pseudonimu bez jej zgody. W firmie osoby prawnej można umieścić nazwisko lub pseudonim osoby fizycznej, jeżeli służy to ukazaniu związków osoby fizycznej z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy. Ostatnio wymienione ograniczenie nie miało jeszcze w dotychczasowym ustawodawstwie odpowiednika i stanowi pewne ograniczenie swobody kształtowania oznaczeń przedsiębiorców. Celem jego jest jednak dążenie do eliminowania spotykanych czasem w praktyce nadużyć i wykorzystywania znanych nazwisk bez uzasadnienia.

Projektowane przepisy starają się też w drodze dyspozytywnych wskazówek podać możliwe składniki firmy, którymi mogą być np. określenie przedmiotu działalności przedsiębiorcy, siedziby osoby prawnej lub przedsiębiorstwa oraz elementy dowolnie obrane. Wbrew pierwotnym założeniom, usunięto z projektu próbę wprowadzenia urzędowych skrótów nazw osób prawnych i spółek. Ważne jest jednak, aby skróty te były budowane według pewnego ogólnego założenia w sposób logiczny i oparty o jednakowe kryteria.

Przedstawiane przepisy zawierają także postanowienia dotyczące firmy w przypadkach przekształcania osób prawnych i spółek z prawem kontynuacji korzystania z dotychczasowej firmy mimo przekształcenia lub wystąpienia wspólnika. Propozycje legislacyjne mają pogodzić zasadę kontynuacji firmy z zasadą jej prawdziwości.

Konsekwencją regulacji tzw. prokury oddziałowej jest także regulacja nazwy oddziału prowadzonego przez przedsiębiorcę. Koresponduje to również z przepisami prawa o działalności gospodarczej.

Zgodnie z pierwotnym założeniem, prawo do firmy jest prawem podmiotowym związanym nierozdzielnie z przedsiębiorcą. Dlatego nie może być ono zbyte. Przedsiębiorca może jednak upoważnić inną osobę do korzystania z firmy na zasadzie licencji.

Zakaz zbycia firmy nie jest wbrew pozorom niczym nowym, gdy zważymy, że w projekcie firma to tylko nazwa przedsiębiorcy. Tak jak nazwisko osoby fizycznej nie może być zatem zbywana. Przedsiębiorca może natomiast przenosić wraz ze swoim przedsiębiorstwem oznaczenie tego przedsiębiorstwa. Jeżeli zatem zamierza zbyć przedsiębiorstwo, powinien dążyć do nadania mu innego oznaczenia niż własna firma. Drugą możliwością jest umowne uregulowanie sposobu korzystania z oznaczenia przedsiębiorstwa przez nabywcę. Zakaz zbywania firmy nie wyklucza, w przypadku spółek handlowych, przejęcia kontroli kapitałowej nad spółką przez inną osobę. Wówczas oczywiście firma nie zmienia się.

Naruszenie prawa do firmy rodzić powinno roszczenia zbliżone nieco do przewidzianych w art. 18 u.z.n.k. Jednakże w art. 43¹⁰ firma i nazwa uzyskuje autonomiczną ochronę oderwaną od roszczeń z art. 24 K.c. Ochrona oznaczeń przedsiębiorstwa ujęta jest natomiast całkowicie w przepisach u.z.n.k.

Proponowany przepis wyłącza zatem zastosowanie art. 24 § 1 zd. 2 K.c.

6. Obecny art. 55¹ został wprowadzony do Kodeksu cywilnego w 1990 r., a więc w początkowym okresie przemian gospodarczych i społecznych. Jest on, a zwłaszcza zawarte w nim wyliczenie składników przedsiębiorstwa, ściśle wzorowany na uchylonym art. 40 § 1 Kodeksu handlowego. W odróżnieniu od art. 40 K.h., art. 55¹

nie reguluje skutków zbycia przedsiębiorstwa, lecz stanowi legalną definicję przedsiębiorstwa.

Przepis art. 55¹ był przedmiotem szeregu wypowiedzi w orzecznictwie i piśmiennictwie. W szeregu kwestii stanowisko zdecydowanej większości doktryny jest już ustalone. Powszechnie przyjmowany jest pogląd, że art. 55¹ K.c. określa pojęcie przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym. W języku prawnym i prawniczym termin "przedsiębiorstwo" jest używany także w znaczeniu podmiotowym i funkcjonalnym. Zgodnie przyjmuje się, że przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników, chociaż art. 55¹ K.c. nie mówi o "zorganizowanej całości", jak to czynił art. 40 § 1 K.h. in principio. Ma ono funkcjonować właśnie jako zorganizowana całość, w celu realizowania określonych zadań gospodarczych, a więc służyć prowadzeniu działalności gospodarczej (por. Z. Radwański: Prawo cywilne - część ogólna, wyd. 4, Warszawa 1999, s. 126, nb. 309; K. Skowrońska-Bocian, w: Kodeks cywilny. Komentarz, red. K. Pietrzykowski, t. I, wyd. 2, Warszawa 1999, s. 165, nb. 3; S. Włodyka: Strategiczne umowy przedsiębiorców, Warszawa 2000, s. 9-18 i powołane tam piśmiennictwo). Oczywiście jest, co przesądza samo brzmienie przepisu, że wyliczenie składników przedsiębiorstwa ma charakter przykładowy. Zgłaszano natomiast szereg zastrzeżeń o charakterze merytorycznym, systematycznym i terminologicznym wobec dotychczasowego wyliczenia zawartego w art. 55¹ K.c. (por. np. J. Szwaja, w: S. Sołtyśński, A. Szajkowski, J. Szwaja: Kodeks handlowy. Komentarz, t. I, wyd. 2, Warszawa 1997, s. 369-370, nb. 4 i s. 422-423, nb. 4).

Proponowana nowa redakcja art. 55¹ nie zmienia w sposób zasadniczy treści uregulowania, lecz zmierza do poprawniejszego sformułowania przepisu, wzbogacenia jego treści, oraz przyczynia się do jego zharmonizowania z postanowieniami ustaw wydanych po 1990 r., m. in. dostosowania do zmian w terminologii wynikających z ustaw odrębnych.

W proponowanym § 1 wyraźnie stwierdzono, że przedsiębiorstwo (w znaczeniu przedmiotowym) jest "zorganizowanym" zespołem składników. Zamiast sformułowania "zadania gospodarcze" proponuje się "działalność gospodarczą" – wyrażenie stosowane powszechnie, a ostatnio użyte w ustawie z listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178). Usunięto też

tautologiczny zwrot "przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa". Wreszcie, zaproponowano przestawienie słów "materialnych i niematerialnych", aby podkreślić rolę tych drugich składników w każdym przedsiębiorstwie.

Drugie zdanie § 1 zawiera przykładowe wyliczenie składników przedsiębiorstwa stanowiących jego aktywa. Wymieniono wyraźnie, występujące w art. 40 § 1 K.h., a pominięte w dotychczasowym art. 55¹ K.c. wierzytelności, dodając także inne składniki związane z finansami przedsiębiorstwa. Uzgodniono użytą terminologię z innymi aktami, a w szczególności z ustawą z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. Nr 47, poz. 411 z późn. zm.), ustawą z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 769), ustawą - Prawo działalności gospodarczej, ustawą - Prawo własności przemysłowej, uchwaloną przez Sejm w dniu 17 marca 2000 r. oraz proponowanymi nowymi przepisami o przedsiębiorcach i ich oznaczeniach. Natomiast pominięto wzmiankę o firmie, ponieważ oznacza ona przedsiębiorcę a nie przedsiębiorstwo.

Projektowana definicja przedsiębiorstwa ogranicza się do przykładowego wyliczenia jego aktywów. Wszelkie umowy dotyczące przeniesienia przedsiębiorstwa przenoszą na nabywcę właśnie jego aktywa. Zobowiązania natomiast obciążają te aktywa i przejść na nabywcę bez zgody wierzyciela nie mogą. Odpowiedzialność za pasywa zarówno związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa jak i gospodarstwa rolnego reguluje art. 526 K.c. Komisja uznała zatem, że należy przenieść ten przepis do części ogólnej, aby rozwiać wątpliwości co do tego, jak odpowiada przedsiębiorca za pasywa związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa w razie jego zbycia (art. 55⁴).

Projekt przewiduje okres dwóch lat na dostosowanie firm przedsiębiorców do jego przepisów. Sąd rejestrowy będzie mógł, w uzasadnionych przypadkach, rozstrzygnąć o odstępstwie od przewidzianych w noweli zasad. Decyzje sądu w tej sprawie powinny zapaść najpóźniej w ciągu trzech lat od wejścia ustawy w życie (por. art. 7 projektu).

III. ZAWARCIE UMOWY

1. Uwagi ogólne

W toku prac przygotowujących projektowane zmiany starano się wykorzystać dorobek prawodawczy zarówno szeregu państw obcych (w szczególności ustawodawcy francuskiego, niemieckiego, szwajcarskiego, holenderskiego i amerykańskiego), jak i prawodawcy międzynarodowego (przede wszystkim konwencję ONZ z 1980 r. o międzynarodowej sprzedaży towarów).

Uwzględniono rozwiązania przyjęte w Dyrektywach Unii Europejskiej: z dnia 8 czerwca 2000 r. o niektórych aspektach prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego (2000/31/WE) oraz z dnia 13 grudnia 1999 r. w sprawie wspólnotowych warunków ramowych dotyczących podpisu elektronicznego (1999/93/WE), a także w ustawie z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym.

Wzięto także pod uwagę reguły wyrażone w Zasadach Europejskiego Prawa Kontraktowego, a także w Zasadach Międzynarodowych Kontraktów Handlowych UNIDROIT.

Przy utrzymaniu jednolitości rozwiązań dotyczących zawierania umów i formy czynności prawnych uwzględniono w szerszym zakresie szczególne potrzeby obrotu profesjonalnego oraz ochrony praw konsumentów.

2. Oferta i jej przyjęcie

- 1) proponuje się wyraźne uregulowanie dopuszczalności złożenia i przyjęcia oferty na elektronicznych nośnikach informatycznych (art. 66¹ i art. 70).
- 2) biorąc pod uwagę potrzeby profesjonalnego obrotu gospodarczego proponuje się wprowadzenie w stosunkach między przedsiębiorcami:
 - a) zasady oferty odwoływalnej (art. 66²),
 - b) dopuszczalności tzw. modyfikującego przyjęcia oferty, czyli odejścia w określonym zakresie od rygorystycznie pojmowanej zasady tzw. „lustrzanego odbicia” w odniesieniu do przyjęcia oferty (art. 68¹),
 - c) dopuszczalności ustalenia ostatecznej treści umowy, zawartej ustnie, za pomocą tzw. pisma potwierdzającego (art. 77¹),

- 3) utrzymano koncepcję „milczącego” przyjęcia oferty wyrażoną w art. 386 K.c., wyraźnie podkreślając, że za przyjęcie oferty uważa się brak odpowiedzi wysłanej niezwłocznie (art. 68²).

3. Aukcja i przetarg

- 1) proponuje się wyodrębnienie, w szerszym niż dotychczas zakresie, reżimu prawnego aukcji i przetargu, powracając jednocześnie do tej tradycyjnej terminologii. Wymagają tego istotne różnice, zarówno w odniesieniu do charakteru, jak i procedur tych sposobów zawierania umów,
- 2) przepisy wspólne dla obu tych instytucji (art. 70¹) wskazują przede wszystkim na:
 - a) dopuszczalność określenia innego sposobu udostępnienia warunków aukcji lub przetargu niż zamieszczenie ich w ogłoszeniu,
 - b) związanie organizatora warunkami aukcji lub przetargu od chwili ich udostępnienia,
 - c) dopuszczalność zmiany lub odwołania ogłoszenia, a także wyżej wymienionych warunków tylko wtedy, gdy wynika to z ich treści,
 - d) obowiązek organizatora postępowania zgodnie z postanowieniami ogłoszenia aukcji albo przetargu i ich warunków od chwili udostępnienia warunków, a oferenta – od chwili złożenia oferty zgodnie z ogłoszeniem aukcji lub przetargu,
- 3) w art. 70² wyraźnie wskazano, że do zawarcia umowy w wyniku aukcji dochodzi z chwilą udzielenia przybicia. Jeżeli ważność umowy zależy od spełnienia wymagań przewidzianych w ustawie, zarówno organizatorowi jak i uczestnikowi aukcji, którego oferta została wybrana, przyznano prawo żądania zawarcia umowy,
- 4) podobnie proponuje się rozstrzygnąć w odniesieniu do przetargu problem zawarcia umowy, której ważność zależy od spełnienia wymagań przewidzianych w ustawie,
- 5) potrzeba unormowania w K.c. problematyki wadium łączy się z istotną rolą, jaką pełni ono w praktyce aukcyjnej i przetargowej, a także z koniecznością wyjaśnienia szeregu wątpliwości co do jego charakteru i skutków.

Proponowana konstrukcja wadium czyni go integralnym składnikiem stosunku przetargowego i aukcyjnego, wynikającym z dodatkowego zastrzeżenia organizatora w warunkach przetargowych albo aukcyjnych, akceptowanego przez przystępującego do przetargu lub do aukcji.

Przedmiotem wadium jest zawsze określona suma pieniężna. W razie odroczenia jej zapłaty wprowadza się wymóg obligatoryjnego jej zabezpieczenia, aby zapobiec w tym zakresie nierównemu traktowaniu oferentów (art. 70⁴ § 1). Kontraktowa konstrukcja zobowiązania wadialnego sprawia, że brak jego zapłaty prowadzi do niedopuszczenia oferenta do postępowania przetargowego lub aukcyjnego. Przyjęto dominujące w praktyce przetargowej rozwiązanie, stosownie do którego zastrzeżenie wadium wyłącza możliwość dochodzenia zawarcia umowy przez organizatora lub uczestnika przetargu. Zachowanie przedmiotu wadium stanowi zastępcze zaspokojenie organizatora i wyłącza dalszą odpowiedzialność majątkową oferenta. Organizatorowi należy się wadium niezależnie od tego czy poniósł szkodę wskutek uchybienia ze strony oferenta obowiązkowi zawarcia umowy. Wadium chroni także interesy oferenta, pozwalając mu uniknąć dotkliwych skutków odpowiedzialności odszkodowawczej. Jeżeli organizator przetargu, mimo wyboru oferty uchylił się od zawarcia umowy, uczestnik przetargu, którego oferta została wybrana może domagać się zapłaty podwójnej wysokości wadium albo naprawienia szkody (art. 70⁴ § 2),

- 6) proponuje się rozszerzenie kręgu osób uprawnionych do żądania unieważnienia umowy zawartej w wyniku aukcji lub przetargu przez włączenie do niego wszystkich uczestników aukcji lub przetargu (art. 70⁵).

4. Negocjacje

- 1) zgodnie ze stanowiskiem doktryny przyjęto, że do zawarcia umowy w wyniku negocjacji dochodzi, gdy strony doszły do porozumienia co do jej istotnych postanowień (art. 72 § 1). Proponuje się także przyjęcie w K.c. terminologii powszechnie stosowanej w praktyce (negocjacje),
- 2) proponuje się także wprowadzenie nowego przepisu (art. 72 § 2) określającego kryteria, według których należy oceniać postępowanie negocjujących partnerów, jeżeli nie doszło do zawarcia umowy. Zasada swobody negocjowania nie może bowiem naruszać ogólnego obowiązku uczciwego postępowania (zgodnie z zasadami dobrej wiary i dobrych obyczajów). Naruszenie powyższej zasady uzasadnia przyznanie roszczenia o wyrównanie szkody powstałej przez to, że zamierzona umowa nie doszła do skutku. Roszczenie to obejmuje odszkodowanie w granicach ujemnego interesu umowy,
- 3) negocjujący partnerzy niekiedy wymieniają informacje, które nie mają być ujawniane i przekazywane innym osobom oraz nie mogą być wykorzystywane przez drugiego partnera dla własnych celów.

Proponowany przepis (art. 72¹) nakłada na negocjujące strony obowiązek zachowania poufności tego rodzaju informacji. Naruszenie tego obowiązku uzasadnia powstanie roszczenia o naprawienie wynikłej szkody oraz wydanie

drugiej stronie korzyści uzyskanych przez stronę, która obowiązku tego nie wykonała.

5. Forma czynności prawnych

- 1) celowość wprowadzenia określonych zmian do niektórych przepisów K.c. dotyczących formy czynności prawnych uzasadniona jest potrzebą uwzględnienia określonych wymogów obrotu gospodarczego. Należy także dążyć do takiego sformułowania treści niektórych przepisów, które pozwoliłoby na wyjaśnienie szeregu wątpliwości i kontrowersji przy dokonywaniu ich interpretacji,
- 2) ogranicza się zakres stosowania formy czynności prawnej zastrzeżonej dla celów dowodowych:
 - a) przez skreślenie art. 75 przewidującego obowiązek jej zachowania w stosunku do czynności prawnych obejmujących rozporządzenia prawem, którego wartość przenosi 2 tys. zł itd. ...
 - b) przez wyłączenie stosowania art. 74 w obrocie profesjonalnym (w zakresie czynności prawnych w stosunkach między przedsiębiorcami),
 - c) przez umożliwienie sądowi podjęcia decyzji przeprowadzenia dowodu ze świadków lub dowodu z przesłuchania stron w obrocie konsumenckim, gdy żąda tego konsument w sporze z przedsiębiorcą,
- 3) lakoniczna treść art. 77 K.c. wywołała liczne wątpliwości w praktyce i doktrynie, w szczególności w odniesieniu do umów zawartych w kwalifikowanej formie aktu notarialnego.

Proponowana rozwinięta treść tego przepisu zmierza do wyjaśnienia tych wątpliwości i uzupełnienia luk w K.c. Przede wszystkim wyraża ona zasadę, stosownie do której uzupełnienie lub zmiana umowy wymaga zachowania takiej formy, jaką ustawa lub strony przewidziały dla jej zawarcia (art. 77 § 1). Zasadę tę modyfikuje się w odniesieniu do umów zawartych w formie pisemnej, dopuszczając ich rozwiązanie za zgodą obu stron, jak również odstąpienie od nich albo ich wypowiedzenie w formie pisemnej *ad probationem* (art. 77 § 2).

Zasada, o której mowa wyżej jest zachowana w odniesieniu do rozwiązania umów zawartych w innej formie szczególnej. Natomiast dopuszcza się odstąpienie od takiej umowy albo jej wypowiedzenie w formie pisemnej *ad probationem*,

- 4) skreślenie zdania drugiego art. VI § 2 przep. wpraw. K.c. łączy się z proponowaną zmianą treści art. 74 k.c., stosownie do której w zakresie stosunków między przedsiębiorcami (nie tylko w handlu zagranicznym) nie stosuje się § 1 i § 2 powyższego przepisu (o formie przewidzianej dla celów dowodowych).

6. Umowa przedwstępna

- 1) wzorem ogromnej większości współczesnych systemów prawnych, które znają instytucję umowy przedwstępnej, proponuje się zrezygnować z wymogu określenia

przez strony terminu zawarcia umowy przyrzeczonej (art. 389 § 1), co może przyczynić się do zwiększenia znaczenia umowy przedwstępnej w obrocie gospodarczym,

- 2) jeżeli termin zawarcia umowy przyrzeczonej, jako termin spełnienia świadczenia, nie został oznaczony przez strony, umowa przyrzeczona powinna być zawarta w stosownym terminie wyznaczonym przez stronę uprawnioną (art. 389 § 2),
- 3) utrzymano rozwiązanie przyjęte w art. 390 K.c. stosownie do którego w razie uchylecia się zobowiązanego od zawarcia umowy przyrzeczonej może on odpowiadać jedynie za szkodę, którą poniosła druga strona przez to, że liczyła na zawarcie umowy przyrzeczonej (odpowiedzialność w granicach tzw. ujemnego interesu umowy). Postanowiono jednak wyraźnie podkreślić, że strony mogą w umowie odmiennie określić zakres odszkodowania.

7. Renta

Wprowadzenie art. 903¹ K.c. łączy się z ograniczeniem zakresu ustawowego wymogu formy pisemnej *ad probationem*, wskutek czego każda umowa renty (niezależnie od wartości świadczeń) mogłaby zostać zawarta ustnie bez jakiegokolwiek pisemnego potwierdzenia.

IV. PROKURA

1. Uregulowanie prokury w części ogólnej K.c. stało się konieczne w związku z uchYLENIEM Kodeksu handlowego, gdzie była ona uregulowana, oraz na skutek celowego pominięcia w Kodeksie spółek handlowych problematyki czynności prawnych o charakterze obrotowym.

Nowe przepisy o prokurze oparto na koncepcji niemieckiej, że chodzi tu o wyjątkowo szerokie pełnomocnictwo o wyznaczonym ustawowo zakresie umocowania. Takie podejście rodzi dwojakie konsekwencje. Po pierwsze, głównym źródłem inspiracji przy kreowaniu konkretnych rozwiązań stały się - w płaszczyźnie porównawczej - przepisy o prokurze zawarte w niemieckim kodeksie handlowym z 1897 r. oraz dorobek doktryny i orzecznictwa niemieckiego. Podobnie ważne były doświadczenia austriackie. Ponadto posiłkowano się rozwiązaniami przyjętymi w art. 458-465 szwajcarskiego prawa zobowiązań z 1911 r. Przy przygotowywaniu projektu pomocna okazała się analiza przepisów o prokurze, zawartych w nowych (uchwalonych po 1990 r.) ustawach handlowych państw "młodej demokracji"; wzięto pod uwagę bułgarską ustawę handlową z 1991 r., czesko-słowacki kodeks handlowy z 1991 r., chorwacką ustawę o spółkach handlowych z 1993 r., słoweńską ustawę o spółkach gospodarczych z 1993 r. oraz węgierską ustawę o spółkach gospodarczych z 1997 r. Po drugie, pracy nad

projektem nadano ograniczony wymiar. Jeśli bowiem zważyć, że polska regulacja prokury (art. 60-65 Kodeksu handlowego) jest wyraźnie wzorowana na - uznanym w założeniu za modelowe - rozwiązaniu niemieckim, to nie było potrzeby dokonywania w niej zasadniczych (dotyczących samej istoty instytucji) modyfikacji. W następstwie przedstawiona propozycja zawiera jedynie zmiany i uzupełnienia w tych punktach, które, jak to wynika z dotychczasowych doświadczeń, jawią się jako szczególnie kontrowersyjne.

2. Zasadniczo przyjęto, że nowe przepisy o prokurze muszą być zharmonizowane z normami prawnymi aktualnie obowiązującymi (założono zwłaszcza, iż nie zmieniają się, traktujące o przedstawicielstwie, art. 95-109 Kodeksu cywilnego), w kilku jednak punktach odstąpiono od tego założenia. Projekt jest w szczególności dostosowany do postanowień ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej i Kodeksu spółek handlowych.
3. Język projektu dostosowano do terminologii kodeksu cywilnego. W kilku punktach zrezygnowano z wyrażen właściwych dla kodeksu handlowego, poza tym starano się usunąć archaizmy.
4. Za celowe uznano sformułowanie definicji prokury. W konsekwencji w art. 109¹ § 1 projektu przyjęto, że jest ona pełnomocnictwem obejmującym umocowanie do czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Wyznaczając zakres prokury, nawiązano do formuły zamieszczonej w art. 61 § 1 K.h. ("Prokura upoważnia do wszystkich czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem jakiegokolwiek przedsiębiorstwa zarobkowego"). Wobec uzasadnionej krytyki, prezentowanej w nauce w związku z użyciem w tym ostatnim przepisie terminu "upoważnia", w projekcie wprowadzono dostosowany do słownictwa k.c. zwrot "obejmuje umocowanie".
5. Projekt rezygnuje z formuły, zgodnie z którą prokury może udzielić tylko spółka handlowa, przyjmując - w art. 109¹ § 1 - że prokurentów mogą powoływać przedsiębiorcy podlegający obowiązkowi wpisu do rejestru przedsiębiorców. Za tego rodzaju rozwiązaniem - jest ono dostosowane do przepisów ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy z dnia 19 listopada

1999 r. - Prawo działalności gospodarczej - przemawia kilka argumentów. Przede wszystkim zrywa ono z nieuzasadnionym uprzywilejowaniem spółek handlowych, pozwalając, aby także inni przedsiębiorcy mogli korzystać z nader poręcznego instrumentu, jakim jest prokura. Ponadto, odpowiada ono tendencji widocznej w ustawodawstwach innych krajów, gdzie przyjmuje się, że prokury mogą udzielać niemal wszystkie (poza małymi) jednostki prowadzące działalność gospodarczą (tak jak w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Bułgarii, Czechach, Słowacji, Chorwacji, Słowenii). Jest to wreszcie rozwiązanie wyraźnie nawiązujące do tradycji pierwotnej (sprzed 1965 r.) wersji Kodeksu handlowego. Na jej gruncie prokurę dopuszczano nie tylko w spółkach handlowych, ale także u innych kupców rejestrowych.

6. Wbrew zgłaszaniem w doktrynie postulatowi, nie odstąpiono od odwołującej się do wzorców niemieckich koncepcji "czystej" prokury. W konsekwencji w art. 109¹ § 2 utrzymano kierunek rozwiązania zapisanego w art. 61 § 3 K.h. (alternatywa polegała na przyjęciu, za art. 460 ust. 3 szwajcarskiego prawa zobowiązań, iż "Nie można ograniczyć prokury ze skutkiem prawnym wobec osób trzecich będących w dobrej wierze"). Pomijając inne okoliczności, wypada podkreślić, że o takim podejściu zdecydowały ogólniejsze (systemowe) względy. Rzecz jasna z rezygnacją z dotychczasowego ujęcia prokury, na rzecz unormowania wzorowanego na

szwajcarskim, musiałyby się wiązać zmiany w przepisach Kodeksu spółek handlowych. Chodzi o przepisy, które precyzują, iż prawa reprezentowania (odpowiedniej) spółki nie można ograniczyć ze skutkiem prawnym wobec osób trzecich (w art. 30 § 2, art. 204 § 2, art. 372 § 2).

7. W art. 109² § 1 przyjęto, że prokura powinna być pod rygorem nieważności udzielona na piśmie. Przepis ten usuwa trudności związane z niefortunną redakcją art. 60 *in fine* K.h. W doktrynie od dawna trwała dyskusja, czy w użytej w tym ostatnim formule, zgodnie z którą prokury udziela się "przez pisemne oświadczenie", chodzi o formę czy też o sposób dokonania czynności prawnej. Poza tym niejasne było, jakie były według Kodeksu handlowego skutki powołania prokurenta bez zachowania pisma (forma *ad probationem* czy forma *ad solemnitatem*?). Rozwiązanie proponowane w art. 109² § 2 pozostaje nadto w

harmonii z art. 99 § 2 K.c. Skoro bowiem - jak to wynika z art. 99 § 2 - "Pełnomocnictwo ogólne powinno być pod rygorem nieważności udzielone na piśmie", to co najmniej tej samej formy wymaga udzielenie, istotnie szerszej co do zakresu, prokury.

8. W art. 109² § 2 przyjęto, że prokurentem może być osoba fizyczna mająca pełną zdolność do czynności prawnych. W konsekwencji z kręgu potencjalnych prokurentów wyeliminowano osoby prawne. Po pierwsze, prokurent jest najbardziej zaufaną osobą mocodawcy. Takie zaufanie jest możliwe wyłącznie w stosunku do osoby fizycznej. Wobec osoby prawnej jest ono nie do pomyślenia (trzeba jednak zaznaczyć, iż w doktrynie formułowane są także odmienne poglądy). Po drugie, o atrakcyjności regulowanej instytucji przesądza m.in. fakt, że przyczynia się ona do ochrony pewności obrotu. Prokura udzielona osobie prawnej, działającej przez zmieniające się organy, w niewielkim tylko stopniu służy temu celowi. Po trzecie, także w ustawodawstwach innych krajów prokury nie można udzielić osobie prawnej. Stosowny zakaz bądź to wynika bezpośrednio z przepisów (Bułgaria, Czechy, Słowacja, Chorwacja), bądź to jest formułowany przez orzecznictwo i doktrynę (Niemcy, Austria, Szwajcaria). Inaczej niż w przypadku innych pełnomocników (art. 100 K.c.), prokurentem nie będzie można uczynić osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych. W ten sposób uniknie się sytuacji, w której o ważnych transakcjach przedsiębiorcy decyduje osoba upośledzona bądź pozbawiona doświadczenia życiowego.
9. Za celowe uznano odejście od rozwiązania z art. 61 § 2 K.h., co znalazło wyraz w art. 109³ projektu. Po pierwsze, dotychczasowy zwrot "Do zbycia przedsiębiorstwa, wydzierżawienia i ustanowienia na nim prawa użytkowania" zastąpiono formułą "Do zbycia przedsiębiorstwa, do dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania...". U podstawy proponowanego rozwiązania legło przekonanie, że poza granicami prokury należy konsekwentnie lokować wszelkie czynności, które pozbawiają przedsiębiorcę prawa do korzystania z przedsiębiorstwa. W świetle aktualnej regulacji prokurent nie może np. ustanowić na przedsiębiorstwie prawa użytkowania. Po drugie, w celu uniknięcia jakichkolwiek wątpliwości, przyjęto, że do zbycia przedsiębiorstwa, jak również dokonania czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie go do czasowego korzystania oraz do zbywania

i obciążania nieruchomości "potrzebne jest pełnomocnictwo do poszczególnej czynności". Występujący w art. 61 § 2 *in fine* K.h. zwrot "potrzeba wyraźnego upoważnienia" stanowił źródło trudności interpretacyjnych. Kontrowersje dotyczą m.in. charakteru prawnego "upoważnienia" (czy chodzi tu o przedmiotowe rozszerzenie prokury, czy też o któryś z typów pełnomocnictwa cywilnoprawnego?) oraz formy, w jakiej powinno ono nastąpić.

10. Rozważano celowość rozszerzenia formuły zawartej w art. 109³ projektu. W związku z tym przepisem - lokującym poza zakresem prokury zbywanie i obciążanie nieruchomości - rodzą się bowiem pytania o to, czy prokurent może: zbywać ograniczone prawa rzeczowe wyszczególnione w art. 244 § 2 K.c., obciążać hipoteką prawa określone w art. 65 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, wydzierżawiać i wynajmować nieruchomości wówczas, gdy nie wiąże się to z wpisem umowy dzierżawy lub najmu do księgi wieczystej. Ostatecznie uznano, że nadmierne rozbudowywanie art. 109³ byłoby - jako prowadzące do daleko idącej kazuistyki - niepożądane, zaś odpowiedzi na sygnalizowane pytania sądy powinny poszukiwać w drodze starannej interpretacji rozważanego przepisu. Wypada zresztą dodać, że także w innych krajach prawodawcy nie wychodzą poza sformułowanie wyłączające z zakresu prokury zbycie i obciążenie nieruchomości (tak jak w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Bułgarii, Czechach, Słowacji, Chorwacji, Słowenii).
11. Uznając użyty w art. 62 K.h. zwrot "oświadczenia, zwrócone do kupca, tudzież doręczenia pism" za archaiczny, w art. 109⁴ zastąpiono go formułą "kierowane do przedsiębiorcy oświadczenia lub doręczenia pism". Ponadto, prokurę udzieloną kilku osobom łącznie określono *explicite* jako prokurę łączną.
12. Za konieczną uznano regulację sprawy tzw. prokury oddziałowej. Przy obecnym stanie prawa (brak przepisu traktującego na jej temat) istnieje w nauce zasadnicza wątpliwość co do tego, czy mocodawca może ustanowić prokurenta dla oddziału ze skutkiem prawnym wobec osób trzecich. Przepis art. 109⁵ usuwa kontrowersje w tym punkcie, rozstrzygając pozytywnie zaznaczony dylemat. U podstawy przyjętego unormowania legło spostrzeżenie, że interes przedsiębiorcy przemawia za tym, by mógł on osobie zorientowanej wyłącznie w sprawach konkretnego oddziału (działającego na wyodrębnionym terenie, posiadającego

własną klientelę, prowadzącego specyficzne interesy) udzielić prokury ograniczonej do tych spraw. Uczynienie wspomnianej osoby prokurentem dla np. całej spółki mogłoby być dla tej ostatniej wysoce ryzykowne. Wypada również dodać, że prokura oddziałowa (filialna) jest powszechnie akceptowana za granicą; *expressis verbis* przyjęto ją w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Bułgarii, Czechach, Słowacji i Słowenii.

13. Art. 109⁶ projektu w niewielkim tylko stopniu różni się od art. 63 k.h. Ten drugi przepis traktuje o pełnomocniku do "poszczególnych" czynności, natomiast w pierwszym jest mowa - w nawiązaniu do art. 98 K.c. - o pełnomocniku do "poszczególnej" czynności.
14. Zamiast użytego w art. 64 § 1 K.h. sformułowania "w każdej chwili", w projekcie (art. 109⁷ § 1) wprowadzono przystający do terminologii K.c. (patrz art. 101 § 1 tego aktu) zwrot "w każdym czasie".
15. W art. 109⁷ § 2 projektu dokonano zasadniczego przereformowania art. 64 § 2 K.h. ("Prokura wygasa wskutek ogłoszenia upadłości kupca"), zastępując go formułą, w myśl której prokura wygasa wskutek wykreślenia przedsiębiorcy z rejestru, a także ogłoszenia upadłości, otwarcia likwidacji oraz przekształcenia przedsiębiorcy. Tego rodzaju postanowienie (jest ono zorientowane głównie na potrzeby praktyki, oczekującej od ustawodawcy maksymalnie czytelnych rozstrzygnięć) nie budzi wątpliwości merytorycznych, jako że w nauce zgodnie przyjmuje się, iż prokura ustaje w razie wystąpienia przywołanych okoliczności.
16. Za celowe uznano wprowadzenie przepisu (art. 109⁷ § 3), zgodnie z którym prokura wygasa ze śmiercią prokurenta. Ponieważ prokura opiera się na szczególnym zaufaniu przedsiębiorcy do prokurenta, jest naturalne, że ustaje wówczas, gdy ten ostatni umiera. Przyjęcie art. 109⁷ § 3 usuwa wątpliwość, jaka mogłaby powstać po "przeniesieniu" instytucji prokury do kodeksu cywilnego w związku z brzmieniem art. 101 § 2 K.c. ("Umocowanie wygasa ze śmiercią pełnomocnika, chyba że w pełnomocnictwie inaczej zastrzeżono z przyczyn uzasadnionych treścią stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa"). Na gruncie proponowanego rozwiązania jest poza sporem, że odwołująca się do stosunku podstawowego klauzula o trwaniu prokury mimo śmierci prokurenta nie zapobiegnie ustaniu umocowania.

17. W art. 109⁷ § 4 projektu dokonano przeredagowania art. 64 § 3 K.h., co polegało na zastąpieniu zwrotu "Śmierć kupca ani utrata zdolności jego do działań prawnych nie powoduje wygaśnięcia prokury" formułą "Śmierć przedsiębiorcy ani utrata przez niego zdolności do czynności prawnych nie powoduje wygaśnięcia prokury".
18. Zrezygnowano z powtarzania w projekcie art. 65 § 2 K.h. ("Jeżeli prokura jest łączna, okoliczność ta będzie zaznaczona we wpisie") i art. 65 § 3 K.h. ("Do zgłoszenia dołączyć należy skreślony wobec sądu albo uwierzytelniony notarialnie wzór podpisu prokurenta"), wychodząc z założenia, że zarówno sprawa treści wpisu do rejestru, jak też sprawa konieczności dołączenia do zgłoszenia wzoru podpisu prokurenta powinny stanowić przedmiot regulacji innych niż K.c. aktów normatywnych (patrz odpowiednio art. 19 a i 39 pkt. 3 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym i art. 694⁴ Kodeksu postępowania cywilnego).
19. Wzorując się na rozwiązaniach niemieckim, austriackim, szwajcarskim, bułgarskim, czeskim, słowackim, chorwackim i słoweńskim, projekt określa sposób, w jaki powinien się podpisywać prokurent (art. 109⁹). Proponowana regulacja ma się przyczynić do zwiększenia bezpieczeństwa obrotu (ułatwia obrót). Jej przestrzeganie będzie każdorazowo prowadzić do bezproblemowej identyfikacji (jako prokurenta) osoby składającej oświadczenie w imieniu przedsiębiorcy. Dyspozycja art. 109⁹ określa zarazem przesłankę ważności czynności prawnej.

V. ZRZECZENIE SIĘ WŁASNOŚCI NIERUCHOMOŚCI

Zrzeczenie się nieruchomości stanowi jeden ze sposobów rozporządzenia własnością przez właściciela. Instytucję tę pierwotnie regulował art. 60 Prawa rzeczowego z 1946 r., stanowiąc, że „nieruchomość, której własności właściciel się zrzekł, staje się własnością Skarbu Państwa; Skarb Państwa odpowiada z nieruchomości za jej obciążenia”. Zrzeczenie wymagało formy aktu notarialnego, nie wymagało jednak zgody żadnego organu Skarbu Państwa. Wymóg takiej zgody pojawił się pierwszy raz w art. 41 ustawy z dnia 28 czerwca 1962 r. o przejmowaniu niektórych nieruchomości rolnych w zagospodarowanie lub na własność państwa oraz o zaopatrzeniu emerytalnym

właścicieli tych nieruchomości i ich rodzin (Dz. U. Nr 38, poz. 166). To zapewne wpłynęło na zmianę art. 60 Prawa rzeczowego przez dodanie w nim zastrzeżenia, że zrzeczenie się własności nieruchomości rolnej wymaga zgody organu właściwego ds. rolnych ówczesnego prezydium powiatowej rady narodowej. Dalsze ograniczenia wprowadzono w art. 179 K.c. Według pierwotnego brzmienia tego przepisu przedmiotem zrzeczenia się mogła być tylko nieruchomość będąca własnością indywidualną lub osobistą, przy zachowaniu wymogu zgody właściwego organu prezydium powiatowej rady narodowej. Ten stan obowiązywał formalnie do dnia 28 grudnia 1996 r. (data wejścia w życie ustawy z dnia 23 sierpnia 1996 r. nowelizującej Kodeks cywilny).

Obecnie w Kodeksie cywilnym kwestię tę reguluje art. 179 zachowując wymóg zgody organu administracji rządowej, a mianowicie starosty.

Otóż zastrzeżenie tego rodzaju narusza istotę prawa własności. Do tej istoty należy bowiem możliwość rozporządzania własnością nieruchomości przez jej zrzeczenie się; trudno bowiem akceptować, aby właściciel nieruchomości był zmuszony do bycia właścicielem – wbrew swoim interesom i był pod tym względem uzależniony od decyzji organu administracyjnego. Należy zauważyć, że polski system prawny nie wymaga takiej zgody na wyzbycie się własności rzeczy ruchomej (art. 180 K.c.); nie jest ona także potrzebna na zrzeczenie się ograniczonego prawa rzeczowego (art. 246 K.c.).

Te względy uzasadniają propozycję rezygnacji z wymogu zgody jakiegokolwiek organu władzy publicznej na zrzeczenie się własności nieruchomości. Wyrazem tego jest projektowana treść art. 179 § 1 K.c.

Ponadto proponuje się, aby w następstwie zrzeczenia się, własność nieruchomości przypadła nie Skarbowi Państwa – jak jest obecnie, lecz gminom. Przemawia za tym kilka argumentów:

- po pierwsze, zniesienie nowelą z dnia 30 stycznia 1989 r. zasady jednolitej własności państwowej,
- po drugie, wprowadzenie od dnia 27 maja 1990 r. własności komunalnej (obecnie własności jednostek samorządu terytorialnego),

- po trzecie, podstawowe znaczenie w zakresie gospodarowania nieruchomościami skarbowymi i samorządowymi ma niewątpliwie gospodarowanie gminnym zasobem nieruchomości; gmina – jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego odgrywa tu rolę wiodącą i to gmina jest właściwym gospodarzem.

Utrzymując zasadę, że nabycie własności nieruchomości przez gminę ma charakter pierwotny, proponuje się zachować ograniczoną odpowiedzialność gminy za obciążenia dotychczasowego właściciela. Myśl, że gmina ponosi odpowiedzialność do wartości nabytej nieruchomości ze sprecyzowaniem jej zakresu na wzór art. 526 K.c., wyraża projektowane brzmienie art. 179 § 2 K.c. Należy natomiast zrezygnować z dotychczasowego ograniczenia, które sprowadza się do tego, iż w przypadku, kiedy Skarbowi Państwa przysługuje prawo pierwokupu, to odpowiedzialność ogranicza się do kwoty, która należałaby się zrzekającemu w razie wykonania prawa pierwokupu. Skoro ustawa nie podaje żadnych kryteriów ustalenia tej kwoty, to w rachubę wchodzi tylko cena ustalona na podstawie wartości rynkowej nieruchomości. Takie zaś ograniczenie odpowiedzialności wynika z ogólnej reguły „odpowiedzialności z nieruchomości”.

W ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie w art. 92 dodano § 5 zobowiązujący notariusza, który sporządził akt notarialny zawierający zrzeczenie się własności nieruchomości, do przesłania z urzędu wypisu tego aktu gminie, która stała się w właścicielem nieruchomości na skutek zrzeczenia.

Pozostawiono w mocy art. 16 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami jako przepis szczególny. W art. 17 b ust. 3 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa skreślono wymóg uzyskania zgody Prezesa Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa na zrzeczenie się użytkowania wieczystego nieruchomości rolnej pozostającej w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa. Wydaje się, że nie ma uzasadnionych racji, aby pozostawić ten wymóg, ograniczający użytkownika wieczystego w możliwości rozporządzania swoim prawem.

Argumenty przedstawione wyżej, uzasadniające propozycje możliwości zrzeczenia się własności nieruchomości wyłącznie na rzecz gminy, przemawiają za tym, aby gmina była też – w miejsce Skarbu Państwa – spadkobiercą ustawowym, dochodzącym do dziedziczenia w ostatniej kolejności (art. 935 § 3 K.c.). Takie rozwiązanie przewidywał

art. 27 § 1 dekretu z dnia 8 października 1946 r. – Prawo spadkowe. Dziedziczenie Skarbu Państwa wchodziłoby w rachubę wyjątkowo, w sytuacji niemożności ustalenia ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Polsce względnie gdy ostatnie jego miejsce zamieszkania znajdowało się za granicą, bowiem istniałyby wówczas trudności z określeniem właściwej gminy – jako spadkobiercy. Zmiana art. 1023 K.c. jest konsekwencją propozycji nowelizacji art. 935 § 3 K.c.

VI. ODSETKI USTAWOWE

1. Potrzeba nowelizacji art. 359 § 3 wynika z konieczności dostosowania zawartego w nim upoważnienia ustawowego do wymogów określonych w art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Proponowane nowe brzmienie art. 359 § 3 określa wytyczne do aktu wykonawczego ustalającego wysokość odsetek ustawowych.

Jedną z funkcji odsetek ustawowych jest dyscyplinowanie dokonywania płatności. Sprawne przeprowadzanie płatności i rozliczeń pieniężnych zapobiega powstawaniu tzw. zatorów płatniczych, zjawiska bardzo niekorzystnego dla obrotu gospodarczego, szczególnie dla rynku finansowego. Aby odsetki ustawowe mogły spełniać wskazaną wyżej funkcję, ich wysokość powinna być ustalana z uwzględnieniem poziomu rynkowych stóp procentowych oraz stóp procentowych Narodowego Banku Polskiego.

Fakultatywne upoważnienie dla Rady Ministrów do określenia odsetek maksymalnych (art. 359 § 3 zdanie drugie – w obecnym brzmieniu tego przepisu) proponuje się zamieścić w odrębnym § 4.

2. W art. 2 pkt 2 projektu ustawy zaproponowano skreślenie art. XXV przep. wpraw. K.c., przewidującego sankcję karną za zastrzeganie lub pobieranie korzyści majątkowych przewyższających wysokość odsetek określoną w rozporządzeniu Rady Ministrów wydanym na podstawie art. 359 § 3 K.c. Wydaje się, że zagrożenie sankcją karną nie jest właściwą metodą regulacji obrotu cywilnoprawnego.

Wystarczającą sankcją za naruszenie zakazu zastrzegania lub pobierania odsetek wyższych niż maksymalne jest sankcja cywilna (np. nieważność czynności prawnej przewidziana w art. 58 K.c.).

VII. OCENA SKUTKÓW REGULACJI

Przechodząc do oceny skutków regulacji, o których mowa w § 9 ust. 2 pkt 2a uchwały nr 13 Rady Ministrów z dnia 25 lutego 1997 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 15, poz. 144 z późn. zm.), należy wskazać, co następuje:

Wejście w życie projektowanej regulacji nie wpłynie bezpośrednio na dochody i wydatki budżetu i sektora publicznego.

Projektowana ustawa nie wpłynie na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, a także sytuację i rozwój regionalny. Wprowadzenie zmian dotyczących w szczególności zawierania umów oraz formy czynności prawnych może znacznie przyczynić się do usprawnienia obrotu gospodarczego i dostosowania go do wymogów społeczeństwa informacyjnego (np. oświadczenia woli wyrażane w postaci elektronicznej).

Wejście w życie ustawy wpłynie na wewnętrzną spójność systemu prawa, gdyż zostanie wypełniona luka w zakresie regulacji statusu tzw. niepełnych osób prawnych, prokury i firmy. Ponadto dotychczasowe regulacje kodeksowe zostaną dostosowane do aktualnych warunków społeczno-gospodarczych, Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz standardów europejskich.

Projekt został zaopiniowany przez Federację Konsumentów. W uzgodnieniach wzięli udział przedstawiciele Krajowej Izby Gospodarczej oraz Fundacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego, której przekazano projekt, w ogóle nie zajęła stanowiska.

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
W MINISTERSTWIE SPRAW ZAGRANICZNYCH**

Prof. dr hab. Danuta Hübner
Sokr. Min. DH/1426 /2002/DPE/ksz

Warszawa, 18.06.2002 r.

**Pan Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny, z prawem Unii Europejskiej wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (DZ. U. Nr 106 poz. 494), przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

W związku z przedstawionym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (pismo nr RM-10-116-02), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Przedłożony projekt ustawy ma na celu zmianę części ogólnej Kodeksu Cywilnego, wynikającą z konieczności dostosowania przepisów do obowiązującego Kodeksu spółek handlowych oraz konieczności określenia pojęć takich jak: konsument, przedsiębiorca i przedsiębiorstwo.
- II. Projekt ustawy w pkt.1 ust 1 zawiera propozycje zdefiniowania pojęcia konsumenta. Zgodnie z jego treścią „za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową”. Należy na wstępie zaznaczyć, że prawo wspólnotowe nie zna jednoznacznej definicji konsumenta. Ww. pojęciem posługują się liczne dyrektywy np. Dyrektywa Rady 99/44/WE w sprawie określonych aspektów sprzedaży i gwarancji na dobra konsumpcyjne (Dz. Urz. WE nr L 171, 7.07.1999), gdzie za konsumenta uważa się osobę fizyczną, nabywającą rzecz ruchomą w celach nie związanych z działalnością gospodarczą. Z kolei Dyrektywa Rady nr 2000/31/WE w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego (Dz. Urz. WE nr L 178, 17.07.2000), definiuje konsumenta jako osobę fizyczną działającą w celach, które nie mieszczą się w ramach jego działalności zawodowej lub handlowej. Natomiast Dyrektywa Rady 85/374/EWG w sprawie odpowiedzialności za produkt

handlowej. Natomiast Dyrektywa Rady 85/374/EWG w sprawie odpowiedzialności za produkt (Dz. Urz. WE nr L 210, 25.07.1984), w ogóle o nim nie mówi, a odnosi się do tego, kto nabył produkt do prywatnego, osobistego użycia. W dyrektywach konsumenckich pojęcie konsumenta ogranicza się do osób fizycznych. Zatem proponowana zmiana tego przepisu wydaje się być zgodna z tendencjami europejskimi, gdyż mieści się ona w tzw. minimalnym zakresie ochrony. Minimalny zakres ochronny oznacza w tym przypadku, iż państwa członkowskie mogą rozszerzyć pojęcie konsumenta także na osoby prawne, zwłaszcza nie występujące na rynku w celach komercyjnych. We Francji np. konsumentem są także partie polityczne.

III. W opiniowanym projekcie w art. 43¹ zostało wprowadzone pojęcie przedsiębiorcy. Artykuł ten stanowi, iż :

„ przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, nie będąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową”.

Należy zaznaczyć, że definicja terminu „przedsiębiorca” w prawie Unii Europejskiej, obejmuje każdą samodzielną, oraz nie skierowaną na zaspokajanie codziennych potrzeb działalność osoby, bez względu na jej formę prawną oraz „chęć” czerpania zysków (por. orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości nr 1/78 w sprawie *Fedetab*).

Wspólnotowe rozumienie terminu „przedsiębiorca” jest szersze niż jego ewentualny polski odpowiednik, zawarty w przedłożonym projekcie. Jednak termin ten jest w ten sposób rozumiany głównie na gruncie wspólnotowego prawa konkurencji. W związku z tym, uznać można, iż definicja zawarta w projekcie ustawy w art. 43¹ jest dopuszczalna, gdyż jej stosowanie będzie ograniczone wyłącznie do obrotu cywilnoprawnego.

III. Proponowana nowelizacja art. 40 § 1 ma na celu zwolnienie z odpowiedzialności Skarb Państwa za zobowiązania państwowych osób prawnych, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej. To samo dotyczy odpowiedzialności za zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych osób prawnych. Należy zaznaczyć, iż art. 87 TWE ustanawia jako zasadę ogólną zakaz pomocy świadczonej przez państwo. Pojęcie pomocy państwowej rozumiane jest bardzo szeroko i obejmuje pomoc przyznaną przez państwo lub ze środków państwowych bez względu na formę. Zakaz obejmuje zatem nie tylko pomoc świadczoną wprost przez administrację państwową, ale także przez organy zdecentralizowane (lokalne). Jednocześnie prawo europejskie dopuszcza pewne rodzaje pomocy, jako zgodne ze wspólnym rynkiem (art. 87 ust.2). W związku z tym, proponowana zmiana art. 40 odpowiada regulacji wspólnotowej, natomiast dopuszczalność tej pomocy powinna być w każdym przypadku analizowana na podstawie odrębnych przepisów.

IV. Z kolei proponowana zmiana przepisów dotyczących zawierania umów ma na celu m.in. dostosowanie tych uregulowań do rozwiązań przyjętych w Dyrektywie Rady nr 2000/31/WE w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego (Dz. Urz. WE nr L 178, 17.07.2000). Artykuł 9 ww. dyrektywy, nakazuje państwom członkowskim, aby przyznawały taką samą skuteczność prawną umowom zawierany drogą elektroniczną oraz umowom zawierany tradycyjnymi metodami. Opiniowany projekt wyraźnie dopuszcza możliwość złożenia i przyjęcia oferty na elektronicznych nośnikach informatycznych (art.66¹ i art.70). Informacje jakie przedsiębiorca zobowiązany jest udostępnić drugiej stronie przy składaniu oferty elektronicznie, są tożsame z informacjami przewidzianymi przez art.10 ust.1 omawianej dyrektywy.

VI. W konkluzji stwierdzam, że projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks Cywilny jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości

Pan Marek Staszak
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości